

Kilde 1

Ælnoths krønike*

Indledning

Ælnoths krønike, "Kong Svend Magnus' og hans Sønners Bedrifter og Kong Knud den Helliges Lidelseshistorie", blev skrevet af den engelske munk Ælnoth af Cantebury ca. 1120. Ælnoth (egentlig Ailnioth) blev født i Kent i England, men kom til Odense i 1098 eller 1099. Han kalder sig præst og tjente formentlig mere som præst ved kirken end som munk ved Skt. Knuds Kloster, der var oprettet kort forinden. Ælnoths oprindelige krønike er gået tabt, men det findes i et par afskrifter fra det 13. århundrede.

Krøniken har til hensigt at tegne det reneste og smukkeste billede af helgenkongen. Her bringes nogle uddrag af krøniken i Erling Albrechtsens oversættelse fra 1984.

Uddrag af Ælnoths krønike

[...] Selv drager han fulgt af sine hirdmænd* til stedet for sin sidste kamp. sin sejr og hvile, det sted, som hedder Othensvi (Odense). Han fulgtes med sin broder Erik, den senere berømte konge, dertil med den udmærkede Svend og med sin fælle i trængsel og kamp, Benedikt, for at afvente begivenhedernes gang, og hvad han skulde beslutte for sig og sine mænd.

Men oprørernes styrke voksede fra dag til dag. De sender bud til kongsgården*, ikke så meget budbringere som spioner, der søger at skaffe sig oplysninger af enhver art for med kraft at slå ham og hans følge ned. Der gik nu oprørernes leder og forræderiets igangsætter. Piper*, den mest ansete blandt fynboerne, en snu person af glat veltalenhed, svigefuld til den skyldløse fyrste, og for at gøre sine løgne troværdige røber han folkehærens tåbelige beslutninger og lover at dæmpe dem ned ved at tale stærkt imod dem. Han fik nu sæde ved kongens bord og sad ham næst, for at det skulde gå, som David* siger: »Den, der spiste mit brød, har løftet sin hæl mod mig«, og da han til sidst havde spist sig mæt i kongens mad og beruset sig i hans bøger samt modtaget hædrende gaver af ham. så bar han sig ad som forræderen Judas* over for sandhedens Herre, da denne rakte ham brødet dyppet i suppen med ordene: "Hvad du gør, gør det snarligt!", idet han gav sin konge fredskysset med svigefuldt hjerte. Ligesom Judas havde solgt lysets fader og fromhedens lærer til farisæerne for sølvpenge. [...]

Men den utrættelige fjende angriber med stadig kraft kirkens trævægge, sender pile og slynger sten ind gennem vinduerne. Da den ypperlige fyrste ligesom Stefanos* rammes af sten og som Sebastian* såres af spyd, så vædes den hellige kirke

både af hans og af hans sårede og døende fællers blod; den indvies så at sige på ny med deres dyrebare martyrblod*. Men for at den gudfrygtige konge skulde komme til at ligne Kristus i hans lidelser, så bad han ligesom Vorherre Jesus Kristus mellem røverne på korset, hvor han nu her stod indringet af den rasende folkeskares spyd, om at måtte få sig rakt en drik vand, da han tørstede. [...]

Mens altså de tapre kongsmænd drev den fjendtlige hærske* bort fra kirkens hoveddør, var angriberne gået hen til helligdommens østdel, hvor de havde set den fromme fyrste ligge knælende i bøn. Her huggede de med sværd og økser løs på bjælker og poster, og ved at slå en vægbjælke ind væltede de med den de små skrin med relikvierne efter de to salige martyrer Alban* og Oswald* og det mellem dem stående hellige kors ned på gulvet.¹⁴⁵ Nu kaldte den himmelske brudgom*, der i næste nu skulde gøre ham til sin medvider i sine beslutninger, ham til den evige hvile, for da den herlige konge havde bryst og åsyn vendt mod alteret, var der en fra den ugudelige skare, der kastede en lanse gennem vinduet, gennemborede hans side og vædede helligdommen med hans uskyldige blod. Trods sit dødbringende sår glemte han dog ikke Kristus, for da han havde omfavnet Benedikt, sin broder og kampfælle, som stod hos ham dækket af mange sår, og havde givet ham fredskysset, så lagde han sig på gulvet foran det hellige alter med armene udbredt som et kors. Mens blodet vædede ud af såret i siden, anråbte han Jesus med den stemme, han havde tilbage, og idet han befalede sin ånd til Skaberen, forlod han til sidst sit dyrebare jordiske legeme, nu helliggjort i blod. og gik ind i den evige barmhjertigheds lønkammer for her stedse at dvæle i fred for denne verdens tummel. [...]

Da døren var åbnet, og de trådte ind, fyldte lidt før midnat et himmelsk lys alle kroge i kirken og oplyste så klart som solen ved middagstid også kirkens forhal og alt omkring. Den værdige dronning og hendes ledsagere blev da grebet af stor frygt, og i bange undren holdt hun dem under den tiltagende lysstyrke tilbage fra at gå i gang med arbejdet. For Gud, der styrer hele verden, og som havde bestemt, at dette sted skulde forherliges ved hans martyrdød, viste med disse jærtegn*, at stedet ikke måtte undrages hans værn. [...]

Knud, den af Gud elskede konge og herlige martyr, hvilede på dette sted i otte år og næsten ni måneder, mens Oluf som hans efterfølger var konge. Men da nu de kraftige undere* tog til i tal, blev under almindelig enighed og efter fælles ønske hos hele præsteskrabet og folket de hellige ben underkastet ildprøve*. I overværelse af alle bisperne* og en forsamlet skare præster løftes Knud op fra det stampede lergulv og bæres højtideligt til kirken syd for opbygget fra grunden af udmærket kvaderstensmur, dengang endnu ikke gjort færdig: men nu står den der indviet i hans navn. Her lægges han ned i en stenkiste, som henstilles i krypten*.

Men efter at Knud var taget op af jorden, og det gennem de klare jærtegn var gjort åbenbart, at han var en Guds helgen, skete det, at kong Oluf, som vi før sagde var blevet hans efterfølger, og under hvis styre sult, pest, sot* og frygt for fjender havde opfyldt Danmarks lande, blev ramt af sygdom, og ret som var han ikke udvalgt til at skue Guds stærke undere, forlod han livet og kongetronen.

Valgt af hele hæren, med folkets bifald, Guds hjælp og elementernes gunst* opnåede nu den udmærkede Erik herredømme over riget, og efter ønske fra alle sider tog han kongemagten i hele Danmark. Næppe var han kommet på tronen, for tiderne vendte; markerne bugnede af korn alt var til stede i overflod, og sikker fred som i Salomons* dage glædede alle i landet, fordi han for kongerne og høvdingene i alle omgivende lande stod som en særdeles klog og rådsnar mand. Ved sagernes nye vending tiltager nu miraklerne ved den herlige martyrs relikvier*, og den himmelske Konge øger magtfuldt sin stridsmands ry fra dag til dag. Blinde får nemlig deres syn tilbage, døve deres hørelse, for de stumme løsnes tungebåndet, visne hænder får liv, lamme atter deres gang, de spedalske hud gøres ren, og alle, der i Jesu navn beder om hjælp, får både helse for kroppen og himlens nåde. Men da rygtet om hans kraftige gerninger bredte sig vidt omkring, strømmede fra alle sider mængder af troende til for at bede om hans hjælp og opnå hans beskærmelse, ham, som de havde forfulgt og dermed havde krænket Gud. og de bad da tro og hengivne om tilgivelse for den begåede brøde*. [...]

I fuld enighed besluttede man da, at den engang så berømmelige konge skulde optages blandt de salige martyrer i himlen, og med martyrlyset skulde selve hans navn udvides til øget herlighed, således at han, der før ligesom med en mindre rammende betegnelse, der viste hen til en bunden *knude*, kaldtes Knud, nu skulde hedde *Canutus* på grund af sin værdige indsigt og modne færd, og ikke mindst fordi han nu skulde indføres i helgenernes canon*. [...]

Begreber/personer i *Ælnoth*:

Krønike er en historisk fortælling, der er kronologisk opbygget, det vil sige, at begivenhederne i reglen fortælles efter angivelse af det år, hvori de fandt sted.

Hirdmænd var i vikingetiden og den tidlige middelalder en bevæbnet person, der fungerede som slags "bodyguard" for kongen.

Kongsgård er en gård, der tjente som opholdssted for kongen eller hans repræsentanter under rejser rundt i landet.

- Piper** han mægler i konflikten, men ender med at forråde Knud. Han kendes også som Blakke og Eivind Bifra.
- David** levede omkring 1000 f.Kr., er en af de mest kendte personer i Det Gamle Testamente. Han var den anden konge over Israel og regerede i 40 år.
- Judas** angav Jesus til myndighederne skærtorsdag aften. På grund af Judas blev Jesus anholdt, tortureret og korsfæstet. Siden er navnet *Judas* nærmest blevet synonymt med *forræder*.
- Stefano** Stefanus eller Sankt Stefan døde ca. 35 e.Kr. Han var en kristen helgen og den første kristne martyr. Han nævnes i Apostlenes Gerninger
- Sebastian** *Sankt Sebastian*, kristen martyr. Det fortælles, at han som romersk officer hjalp fangne kristne under kristenforfølgelser i 303-305. Derfor blev han bundet til et træ og forsøgt henrettet af romerske bueskytter, men han overlevede sine sår. Derpå blev han pryglet ihjel og kastet i kloakkerne. Han blev allerede i 300-tallet æret af de kristne i Rom.
- Hærskare** overvældende eller stor hær
- Martyr** En martyr er en person, som giver sit liv for sin religiøse tro eller overbevisning.
- Alban** Skt. Alban var den første britiske helgen. Han døde ifølge katolsk tradition ca. 304 under den romerske kristenforfølgelse i det daværende Verulamium (nu St. Albans, England). Skt. Albans tilknytning til Odense daterer sig til tiden omkring 1050-1100, hvor hans og Skt. Osvalds helgenrelikvier blev bragt til Odense af Knud den Hellige.
- Oswald** Oswald blev født ca. 604 og døde 5. august 642. Han var angelsaksisk konge af Northumbria (England) fra 634 til sin død. Bidrog stærkt til at udbrede den kristne tro i Northumbria.
- Brudgom** er den person, som bruden gifter sig med
- Jærtegn** overnaturligt, ofte guddommeligt varsel om kommende dramatiske hændelser. Frem til 1700-tallet troede mange f.eks., at kometer var jærtegn, der varslede krig, hungersnød eller store katastrofer.

Under	gerning eller begivenhed der tilsyneladende strider mod naturlovene og derfor tillægges overnaturlige kræfter, f.eks. en guddom.
Ildprøve	Knuds knogler blev forsøgt brændt, men ilden slukkedes, uden at knoglerne tog det mindste skade.
Bisp	præst, som er overhoved for kirkerne i et stift eller bispedømme, bl.a. med den opgave at ordinere og føre tilsyn med præsterne
Krypt	underjordisk gang, kammer eller den del af en bygning, der ligger under hovedetagen, men ikke nødvendigvis under jorden.
Sot	ældre betegnelse for sygdom
Gunst	velvilje, venlighed eller imødekommenhed, som nogen viser en anden, eller som nogen har hos en anden
Salomon	eller <i>Salomo</i> , midten af 900-tallet f.Kr., konge i Jerusalem søn af David og Batseba.
Relikvie	levn, genstand eller rest, der har tilhørt eller haft forbindelse med en helgen.
Brøde	Her i betydningen en forkastelig eller ulovlig handling; synd.
Helgenes Canon	Helgenes liste